

KYS ERVA ALUE
KYS Puijon sairaala, Kuopio
Keski-Suomen keskussairaala, Jyväskylä

Sosiaalityö

LASTEN SYÖPÄSAIRAUDET

&

SOSIAALITURVA JA SOSIAALIPALVELUT 2020

€

Sosiaalityöntekijä
Juhani Luotola
puh: 014-2691755
juhani.luotola@ksshp.fi

Sosiaalityöntekijä
Eerika Ylä-Mononen
044-7113580
eerika.yla-mononen@kuh.fi

YLEISTÄ

Tässä sosiaaliturvaoppaassa on selvitetty syöpää sairastavien lasten ja heidän perheidensä tukijärjestelmää. Tarkastelu keskittyy pääasiassa alle 16-vuotiaiden lasten tukimuotoihin. Kelan vanhempainetuus-asioita (mm. äitiysavustus, lapsilisä, vanhempainrahat) oppaassa ei käsitellä, ei myöskään yli 16-vuotiaitten sosiaaliturvaa.

Sen sijaan lasten hoidon tuet esitellään, koska pienen lapsen vakava sairastuminen saattaa vaatia vanhempia muuttamaan aiemmin valittuja päivähoitoratkaisuja ja muutostilanteessa on hyvä tietää käytössä olevat vaihtoehdot.

Syöpää sairastavan lapsen hyvään hoitoon erikoissairaanhoidon yksikössä kuuluu oleellisesti vanhempien mahdollisuus saada sairaalan sosiaalityöntekijän neuvontaa ja yksilöllistä ohjausta osana lapsen kokonaisvaltaista hoitoa.

Koulunkäyntiin ja opetuksen toteuttamiseen liittyvät asiat ovat tärkeitä syöpäsairaille oppivelvollisuusikäisille lapsille. Perusopetuslaki (628/98) takaa kaikille, myös pitkäaikaissairaille, periaatteessa yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen. Perusopetuslakia on muutettu 1.1.2011 voimaan tulleella muutossäädöksellä (642/2010), jossa on tarkemmin määritelty peruskoulun oppilaan tarvitsema tehostettu tai erityinen tuki esim. vakavan sairastumisen tilanteissa. Tässä sosiaalioppaassa ei käsitellä kouluun liittyviä asioita. **Sylva ry** on julkaissut uuden **Kouluoppaan** vuoden 2020 alussa. [Kouluopas](#) antaa ammattilaisille ja vanhemmille sekä muille opasta käyttäville tarpeellista tietoa syöpää sairastavien lasten ja nuorten koulunkäynnin mahdollistamiseen ja tukemiseen.

ALLE 16-VUOTIAAN VAMMAISTUKI

Alle 16-vuotiaan vammaistuen tavoitteena on tukea pitkäaikaisesti sairaan tai vammaisen lapsen selviytymistä jokapäiväisessä elämässä. Aikaisemmin Kela maksoi vastaavassa tilanteessa sairaan lapsen kotihoidon tukemiseksi ns. lapsen hoitotukea. Alle 16-vuotiaan vammaistuki voidaan myöntää, jos lapsen sairauteen, vikaan tai vammaan liittyvästä hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu vanhemmille vähintään kuuden kuukauden ajan tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta. Tukea ei voi myöntää yksinomaan taloudellisen rasituksen perusteella. Myönnettävän tuen määrä arvioidaan lapsen sairauden laadun ja rasituksen ja sidonnaisuuden kokonaismäärän perusteella.

SYÖPÄSAIRAUDET JA ALLE 16-VUOTIAAN VAMMAISTUKI

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on porrastettu kolmeen ryhmään. Tuen määrä on:

Perustuki	93,05 €/kk
Korotettu tuki	217,13 €/kk
Ylin tuki	421,03 €/kk

Syöpää sairastaville lapsille alle 16-vuotiaan vammaistukea maksetaan lapsen hoidon ja seurannan vanhemmille aiheuttaman vaativuuden ja sidonnaisuuden perusteella. Hoidollisesti raskaiden alkuvaiheiden aikana tuki on yleensä korkein mahdollinen ja kun hoidot kevenevät, siirrytään korotettuun tukeen. Hoidon lopettamisvaiheessa maksussa on yleensä perustuki vielä vuoden sytostaattihoidon lopettamisen jälkeen.

Taloudellinen rasitus voidaan ottaa huomioon joissain tilanteissa, jos lapsella on oikeus sairauden perusteella vain perusvammaistukeen ja lisäksi lapsen hoidosta, huolenpidosta ja kuntoutuksesta aiheutuu hyväksyttäviä kustannuksia vähintään korotetun vammaistuen verran kuukautta kohden. Kelan ohjeistuksen mukaan ylintä vammaistukea ei voida myöntää taloudellisen rasituksen perusteella.

Lapsen mahdolliset muut pitkäaikaissairaudet tai vammaisuus vaikuttavat tietenkin alle 16-vuotiaan vammaistuen määrään: esim. kehitysvammaisella tai diabetesta sairastavalla lapsella on näistä syistä aiheutuva rasitus ja sidonnaisuus myös otettava huomioon. Näiden asioiden olisi myös tultava esille hakemuksessa.

Vammaisetuslain 7 § 3 momentin mukaan Kansaneläkelaitos voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten rasitusta ja sidonnaisuutta eri sairausryhmissä arvioidaan. Nämä määräykset on kirjattu Kelan Etuusohjeet -tiedostoon, jota päivitetään melko usein. Ohessa on kursivoituna Kelan lähinnä sisäiseen käyttöön Etuusohjeet -kansiossa antama ohje syöpää sairastavien lasten osalta (s. 61):

Pahanlaatuiset veritaudit ja kasvaimet

*Pahanlaatuisten veritautien ja kasvaimien alkuhoidon ja siihen verrattavan raskaan ylläpitohoidon aikana lapsen hoidosta aiheutuvan rasituksen ja sidonnaisuuden katsotaan olevan vaativaa ja ympärivuorokautista **[ylin vammaistuki]**. Vaativaa ja ympärivuorokautista rasitusta ja sidonnaisuutta lapsen hoidosta huolehtivalle katsotaan aiheutuvan myös terminaalivaiheessa.*

Korotettuun vammaistukeen katsotaan olevan oikeus lapsella, joka saa solusalpaajahoitoa ylläpitohoitona (immunosuppressiivinen hoito).

Perusvammaistukeen oikeuttavaa tavanomaista suurempaa rasitusta ja sidonnaisuutta katsotaan aiheutuvan lapsen hoidosta ja huolenpidosta **vielä vuoden ajan solusalpaajahoidon jälkeenkin**, koska lasta joudutaan käyttämään tiheästi kontroleissa ja seuraamaan sairauden kehitystä. Lisäksi lapsi on infektiokerkää.

Vammaistukeen ei katsota olevan **oikeutta lapsella**, joka on parantunut sairaudesta ja **jonka solusalpaajahoidosta on kulunut jo vähintään vuosi**. Lapsi tarvitsee tällöin enää harvoja jälkitarkastuksia, eikä sairaudesta ole jäänyt erityistä hoitoa vaativaa tilaa. Esimerkiksi lievä kasvuhäiriö tai puberteetin viivästyminen ovat verraten tavallisia luuytimensiirron jälkeen ja joskus myös leukemian hoidon lopettamisen jälkeen.

Alle 16-vuotiaan vammaistuen saannin ja sen suuruuden ratkaisee ennen kaikkea lapsen kokonaistilanne, ts. kuinka paljon "erityistä" lapsen hoitamiseen liittyy. Päätös tehdään yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla ja vanhempien hakemuslomakkeessa antamalla tiedoilla on hyvin suuri merkitys.

Alle 16-vuotiaan vammaistukea haetaan Kelasta. Hakulomakkeen ([EV 258](#)) liitteeksi tarvitaan lääkärinlausunto C (käytännössä syöpäsairauksissa usein B-lausunto), joka kirjoitetaan tavallisesti hoidosta vastaavassa yliopistollisessa sairaalassa. Alle 16-vuotiaan vammaistukea maksetaan seuraavan kuukauden alusta siitä lukien kun oikeus etuuteen on syntynyt (ts. syöpäsairaus on todettu ja hoito on aloitettu tai vakavat oireet ovat alkaneet ja lapsen hoitoisuus on merkittävästi lisääntynyt). Alle 16-vuotiaan vammaistukea voi tarvittaessa hakea **takautuvasti 6 kuukauden ajalta**. Se myönnetään joko määräajaksi tai siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 16 vuotta. Lasten syöpäsairauksien osalta päätökset ovat määräaikaisia.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on verovapaata tuloa, eikä sen saaminen riipu vanhempien tuloista tai varallisuudesta. Sitä voidaan maksaa myös riippumatta siitä, onko lapsi päivä- tai kotihoidossa tai koulussa.

Jatkohakemus ja tarkistushakemus

Määrääjäksi myönnettyyn alle 16-vuotiaan vammaistukeen haetaan jatkoa täyttämällä hakemuslomake EV 258 uudelleen. HUOM: **Kela ei enää 2016 alkaen ole lähettänyt kotiin ilmoitusta vammaisetuuden päättymisestä.** Tämän vuoksi vammaistukipäätös kannattaa panna talteen ja muistaa ajoissa (n. 2 kk) ennen päätöksen umpeutumista varata lapselle lääkäriaika tai tilata uusi lääkärinlausunto jatkohakemusta varten. Jatkohakemuksessa kannattaa selvittää erityisesti etuuden myöntämisen jälkeen tapahtuneet muutokset lapsen terveydentilassa, hoitosuunnitelmassa ja muissa olosuhteissa. Hakemukseen on liitettävä lääkärinlausunto tai muu riittävä selvitys lapsen nykyisestä terveydentilasta. HUOM: **Kela ei enää korvaa jatkohakemukseen tarvittavaa lääkärinlausuntoa.**

Kun alle 16-vuotiaan vammaistukeen haetaan päätöksen voimassaoloaikana korotusta, on tarkistushakemukseen liitettävä uusi lääkärinlausunto tai muu selvitys lapsen terveydentilan muutoksesta.

Muutoksenhaku

Alle 16-vuotiaan vammaistukea koskevasta päätöksestä voi valittaa **sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle.** Ohjeet tästä (valitusosoitus) on aina liitetty Kelan päätökseen. Mikäli asiakas on tyytymätön Kelan antamaan päätökseen ja valittaa siitä, tutkii Kela ensin annetun päätöksen itseoikaisumahdollisuuden. Jos itseoikaisulle ei Kelan käsityksen mukaan ole mahdollisuutta, tai se on osittainen (eli ei voida vastata kaikkiin asiakkaan valituksessa esittämiin vaatimuksiin), lähtee muutoksenhaku eteenpäin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan, ja asiakas saa tästä kirjeitse tiedon. Valituksen käsittelyaika SAMU:ssa saattaa olla hyvin pitkä. Joskus kielteisissä päätöksissä uusi hakemus on hyödyllisempi vaihtoehto. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen voi edelleen hakea muutosta vakuutusosoikeudelta, joka on ylin oikeusaste sosiaalivakuutusasioissa. Asian käsittely SAMU:ssa ja vakuutusosoikeudessa on asiakkaalle maksutonta.

ERITYISHOITORAHA TAI SAIRAUSPÄIVÄRAHA VANHEMMILLE

Erytyishoitoraha on tarkoitettu korvaamaan lyhytaikaista ja tilapäistä ansionmenetystä, joka aiheutuu vanhemman osallistumisesta alle 16-vuotiaan lapsensa sairaudesta tai vammasta johtuvaan hoitoon ja kuntoutukseen. Erytyishoitoraha voidaan maksaa kun vanhempi osallistuu lääkärin määräämänä lapsensa hoitoon arkipäivänä vähintään 6 tunnin ajan (matka-ajat mukaan lukien) ja on estynyt tekemästä työtään, eikä saa hoitoon osallistumisen ajalta palkkaa. Kotiäidit ja -isät, päätoimiset opiskelijat sekä yrittäjät ovat myös oikeutettuja erityishoitorahaan. Yrittäjälle pitää lapsen hoitoon osallistumisesta aiheutua ansionmenetystä ja sen näyttäminen käy toteen esim. siten, että yrittäjä on palkannut jonkun toisen tilalleen tai hän voi osoittaa, että jokin tulo jäi saamatta (liike suljettu tms.).

Erytyishoitorahan määrä riippuu hakijan työtuloista tai yrittäjän eläkevakuutuksen vuosityötulosta. Jos hakijalla ei ole riittävästi työtuloja päivärahan laskemisen perusteeksi, maksetaan erityishoitoraha minimissä 28,94 € arkipäivältä. Erytyishoitoraha on verollinen. Karenssia ei ole: lyhin aika, jolta erityishoitoraha maksetaan, on 1 vrk.

Hoitoon osallistuminen voi tapahtua:

1. sairaalan poliklinikalla tai osastolla
2. poliklinikka- tai osastohoitoon välittömästi liittyvässä kotihoidossa, jos hoitava lääkäri katsoo vanhemman osallistumisen tarpeelliseksi.

Vuodeosasto- tai poliklinikkahoidossa olevien alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmilla on oikeus saada erityishoitorahaa kaikissa sairaustapauksissa, kun lääkäri pitää vanhemman osallistumista hoitoon ja kuntoutukseen tarpeellisenä. Yli 7-vuotiailla ja aina kotihoidossa sairauden täytyy olla vaikea. Vaikeina sairauksina mainitaan valtioneuvoston asetuksessa

(1335/2004) mm. leukemia ja muut pahalaatuiset kasvaimet. Vaikeusasteen arvioi hoitava lääkäri ja ratkaisu erityishoitorahasta tehdään Kelassa.

Ylensä erityishoitoraha maksetaan vain toiselle vanhemmalle. Molemmille vanhemmille etuutta voidaan maksaa, jos hoitava lääkäri katsoo näiden molempien hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi sairaala- tai sairaalan poliklinikkahoidossa. Kotihoidossa erityishoitorahaa ei makseta samalta ajalta molemmille vanhemmille samasta lapsesta missään tilanteessa. Oikeus erityishoitorahaan tutkitaan vain sitä hakeneen vanhemman osalta. Jos edellytykset hänen osaltaan täyttyvät, ei esim. toisen vanhemman kotityö estä erityishoitorahan myöntämistä.

Erytyishoitorahaa maksetaan hoidollisen tasapainon saavuttamiseksi lasta kohden saman sairauden perusteella:

1. erikoissairaanhoidon osastohoitoon tai poliklinikkahoitoon osallistumisesta enintään 60 arkipäivältä;
2. kotihoidon ajalta enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä.

Erytyshoitorahaa maksetaan edellä mainittua pidemmältä ajalta painavien lääketieteellisten syiden perusteella, jos lapsen vaikeaan sairauteen liittyvän hoidon toteuttaminen tai sairauden odottamaoton paheneminen edellyttää edelleen vanhemman jatkuvaa läsnäoloa. Valtioneuvoston asetuksessa 1335/2004 tällaisina painavina lääketieteellisinä syinä, joiden perusteella erityishoitorahaa maksetaan yli 150 arkipäivän ajalta, mainitaan mm. hengenvaarallinen tila, joka edellyttää lapsen jatkuvaa valvontaa kuten immunosuppressio ja infektioriski, muu vastaava painava lääketieteellinen syy ja myös kuolevan lapsen hoito.

Erytyshoitorahaa ei makseta samanaikaisesti eräiden muiden etuuksien kanssa, esim. työttömyyskorvaus, äitiys-, isyys-, vanhempainraha tai sairauspäiväraha.

Sen sijaan samalta ajalta Kelan kautta maksettava lasten kotihoidontuki tai kunnan kautta maksettava omaishoidon tuki eivät ole este erityishoitorahan saamiselle.

Syöpää sairastavien lasten hoidon järjestelyissä erityishoitoraha on yleisesti käytetty taloudellisen tuen muoto lapsen sairaalahoidon ja vaativien kotihoitovaiheiden tai saattohoitovaiheen aikana. Vuoden 2018 alussa Kela on antanut tarkennetut etuusohjeet erityishoitorahasta mm. leukemian ja muiden syöpätautien sekä aivokasvainten osalta. (Ks. etuusohjeen Erytyshoitoraha luvut [1.3.2.2.2.4](#) ja [1.3.2.2.2.5](#)).

Samalla muutettiin erityishoitorahan ohjeita niin, että tukea voidaan saattohoitovaiheessa maksaa molemmille vanhemmille lapsen kotihoitoon.

Vaikeasti sairaan lapsen vanhemmalle voidaan 1.1.2015 voimaantulevan lainmuutoksen myötä maksaa erityishoitorahaa myös siltä ajalta, kun lapsi kokeilee kouluun tai päivähoitoon palaamista.

Paluu kouluun tai päivähoitoon ei onnistu yleensä täysipäiväisesti ja säännöllisesti alusta asti, vaan se tapahtuu vaiheittain ja edellyttää vanhemman varallaoloa. Varallaololla tarkoitetaan, että vanhempi on valmiina reagoimaan nopeasti, jos lapsen vointi huononee tai lapsi tarvitsee vanhemman antamaa hoitoa ja seurantaa koulu- tai päivähoitopäivän aikana. Vanhempi ei ole koulussa tai päivähoitossa läsnä, mutta varallaolo edellyttää työstä poissaoloa. Lainmuutos turvaa perheen taloutta siinä vaiheessa, kun täysipainoinen koulunkäynti ja vanhemman työssäkäynti ei ole sairauden vuoksi vielä mahdollista.

Erytyshoitorahan maksaminen kotihoidon aikaisen koulu- tai päivähoitokokeilun ajalta edellyttää, että lapsella on nopeasti kehittyvässä tai vaativassa hoidollisessa vaiheessa oleva vaikea sairaus. Kokeilun ja vanhemman varallaolon tulee perustua lasta hoitavan lääkärin arvioon. Erytyshoitorahalla voidaan turvata vain sellaista varallaoloa, joka on hoidon ja lapsen sairauden tila huomioiden välttämätöntä.

Lääkärintodistuksessa D on kuvattava sairauden hoitovaihe, kokeilun arvioitu kesto sekä vanhemman varallaolon tarve perusteluineen. Arvion muuttuessa tiedot päivitetään seuraavassa lääkärintodistuksessa.

Erityishoitorahaa voidaan nykyisin hakea verkossa, ohjeet Kelan löytyvät nettisivuilta. Vaihtoehtoisesti erityishoitorahaa haetaan Kelasta paperilomakkeella [SV 89](#). **Liitteeksi** tarvitaan **D-todistus**. Todistus on yleensä maksuton. **Takautuvaa hakuaikaa on 4 kuukautta**.

Myös erityishoitorahaa koskevasta Kelan päätöksestä voi valittaa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle. Valitusosoitus on aina liitetty päätökseen. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen voi edelleen hakea muutosta vakuutusosoikeudelta.

SAIRAUSPÄIVÄRAHA VANHEMMILLE

Lasten syöpähoidossa varsinkin hoidon aloittamisvaiheessa on tavallista, että toiselle tai molemmille vanhemmille kirjoitetaan SV A-todistus sairauspäivärahan hakemista varten. Sairauspäivärahan saaminen edellyttää aina työkyvyttömyyttä, jonka hakijan sairaus aiheuttaa. Oman lapsen sairastuminen voi olla vanhemmille niin suuri shokki, että se voidaan luokitella sairastumiseksi, jolloin vanhemmille voidaan kirjoittaa todistus työkyvyttömyydestä. Todistuksen voi joskus kirjoittaa hoitava lastenlääkäri, tavallisimmin kuitenkin vanhempien oma terveyskeskuslääkäri, työterveyslääkäri tai psykiatri. Työehtosopimuksen mukaan työntekijällä on usein oikeus palkalliseen sairauslomaan, jolloin sairauspäiväraha maksetaan karenssiajan (sairastumispäivä ja sitä seuraavat 9 arkipäivää) jälkeen työnantajalle. YEL:n piiriin kuuluvilla yrittäjillä oikeus sairauspäivärahaan alkaa sairastumispäivää seuraavasta päivästä ja MYEL vakuutetuilla omavastuuajanaan kuuluu sairastumispäivä ja 3 sitä seuraavaa kalenteripäivää. MYEL-vakuutettu voi saada omavastuuajalta Mela-päivärahaa.

Sairausloman jälkeen toinen vanhempi tavallisesti jatkaa palkattomalla vapaalla ja erityishoitorahalla lapsen hoitoon osallistumista. Erityishoitorahaa ei voi koskaan maksaa työnantajalle.

MATKAKUSTANNUKSET

Sairausvakuutuksen perusteella korvataan matkakustannukset tutkimukseen, hoitoon ja kuntoutukseen omavastuun 25 € ylittävältä osalta yhteen suuntaan. Tarvittaessa korvataan myös saattajan matkat. Jos itse maksettavaksi jääneet matkakustannukset ylittävät **kalenterivuoden aikana 300 €** (ns. **vuosikatto**), ylittävä osa korvataan kokonaan.

Omavastuuosuuden täyttymistä on potilaan itsensä seurattava, varsinkin alle omavastuun jäävien omalla autolla tai julkisella kulkuneuvolla tehtyjen matkojen osalta.

Matkakustannusten vuosikatto on potilaskohtainen ja siihen huomioidaan kaikki sairaanhoidon ja kuntoutuksen vuoksi tarvittavat matkat esim. sairaalaan, terveyskeskukseen, apuvälinesovitukseen tai kuntoutuspaikkaan. Huomioon otetaan myös muut kuin syöpäsairauden hoitoon liittyvät terveydenhuollon matkat. Alle omavastuun jäävien matkakustannusten vuotuisen seurantaan on Kelassa lomake [SV 4](#) (pdf). Sen käyttöä suositellaan: jos matkakustannuskatto on joka tapauksessa täyttymässä, lyhyetkin terveydenhuollon matkat kannattaa kirjata lomakkeelle.

Kela korvaa matkakustannukset halvimmalla kulkuneuvolla, yleensä julkisten liikennevälineiden taksan mukaisesti ja yleensä lähimpään hoitopaikkaan, paitsi kun erityiskulkuneuvon käyttö on perusteltua:

- 1.terveydellisistä syistä (lääkärin arvio)
- 2.liikenneolosuhteiden vuoksi (asiakas selvittelee asian Kelan paikallistoimiston kanssa).

Kelan ohjeiden mukaan omaa autoa pidetään kuitenkin halvimpana kulkuneuvona alle 100 km yhdensuuntaisella matkalla, jolloin myös riittää hakijan oma ilmoitus. Kela ei näissä tapauksissa siis vaadi terveydenhuollon todistusta.

Potilaalla on mahdollisuus saada terveydentilansa tai sairautensa vuoksi terveydenhuollon ammattihenkilön antama todistus (SV 67) esim. taksimatkaa varten. Todistus voidaan kirjoittaa kertamatkalle, määräajalle (esim. jotain suunniteltua hoitajaksoa varten) tai toistaiseksi. **Pitemmän aikaa voimassa oleva SV 67 todistus kannattaa pyytää vaikkeasti sairaalle tai monivammaiselle lapselle**, jolla on paljon hoito-, tutkimus- ja kuntoutuskäyntejä.

Kelan korvaamien taksimatkojen tilausjärjestelmä muuttui 1.7.2018. Jos potilaalla on oikeus Kelan korvaamaan taksimatkaan (terveydentila tai puutteelliset liikenneolosuhteet), **taksi pitää tilata alueellisesta tilausnumerosta**. Tällöin potilas saa matkakorvauksen heti taksissa ja maksaa matkastaan enintään 25 euron omavastuun. **Jos taksi tilataan muulla tavoin, ei Kela korvaa matkaa.**

Keski-Suomen maakunnan alueella Kela taksi tilataan numerosta 0800 302 259, Pohjois-Savossa 0800 302 250 Etelä-Savossa (mukaan lukien Itä-Savon alue) 0800 302 245 ja Pohjois-Karjalassa 0800 302 255. Jos on epäselvää, mihin alueeseen kotikunta kuuluu, oikean tilausnumeron voi tarkistaa Kelan sivuilla olevasta [kuntalistasta](#) (pdf).

Matkakustannusten takautuva haku-aika on 6 kuukautta. Suurten matkakustannusten vuosiseurannassa on korvauksia haettava alkuvuoden matkoista 6 kuukauden kuluessa matkan tekemisestä, vaikka asiakas ei saisikaan suoraan korvattavana vielä lainkaan korvausta!

Yöpymisraha

Kela voi maksaa yöpymisrahaa enintään 20,18 €/vrk vanhemmalle, joka joutuu yöpymään potilashotellissa, hotellissa tai muussa maksullisessa majoituksessa lapsen sairaalassaolon vuoksi. Yöpymisrahassa ei ole omavastuuosuutta. Yöpymisrahaa voidaan hakea samassa yhteydessä kuin matkakustannuksia esim. lomakkeella [SV 4](#). Majoitusliikkeen kuitti on liitettävä hakemukseen.

LÄÄKEKORVAUKSET

Lasten osalta lääkekorvauksiin ei tullut oleellisia muutoksia 2020. Lääkekustannusten vuosikattoa tosin nostettiin. Vuoden 2018 alusta alkaen erityisen kallista lääkettä on voinut ostaa kerralla määrän, jolla lääkekustannusten vuosiomavastuu ylittyy. Tämän jälkeen lääkettä toimitetaan edelleen kuukauden tarvetta vastaava määrä kerrallaan. Erityisen kalliiksi luokitellaan lääkkeet, joissa yksittäinen lääkepakkaus maksaa ennen Kela-korvausta yli 1 000 €.

Yli 18-vuotiaille potilaille 1.1.2016 käyttöön otettu vuosittainen 50 € ns. alkuomavastuu on edelleen käytössä. Alkuomavastuuta sovelletaan vasta sen vuoden alusta, jolloin henkilö täyttää 19 vuotta.

Täysi-ikäiset potilaat maksavat reseptilääkkeet kokonaan itse alkuomavastuun täyttymiseen asti. Lääkkeistä saa korvausta Kelasta vasta tämän jälkeen. Alkuomavastuuta kerryttää asiakkaan maksama valmisteen hinta. Mahdollinen viitehinnan ylittävä osuus ei kuitenkaan kerrytä alkuomavastuuta. Alkuomavastuu kerryttää lääkeostojen vuosiomavastuuta eli lääkekattoa. Apteekissa ja Kelassa on ajantasainen tieto potilaan alkuomavastuun määrästä

Peruskorvattavista lääkkeistä (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravintovalmisteet) korvataan 1.1.2016 alkaen 40 % lääkkeen tai valmisteen viitehinnasta tai hinnasta.

Sairasvakuutuslain (1224/2004) mukaan korvataan vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä säädetään. Alempi erityiskorvaus on 65 % lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta. Ylempi erityiskorvaus on 100 % 4,50 euron omavastuun ylittävästä lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta.

Erityiskorvauksen saamiseksi hoidosta vastaavan yksikön lääkäri kirjoittaa potilaalle lääkärintodistuksen B, jonka potilas/vanhemmat toimittavat Kelalle. Muuta hakulomaketta ei tarvita. Saatuaan Kelasta erityiskorvauspäätöksen potilas saa jonkin ajan kuluttua uuden sairausvakuutuskortin, jolla korvaus myönnetään suoraan apteekista lääkkeitä ostettaessa.

Vuoden 2016 alusta lähtien Kela voi maksaa erityiskorvausta tietyin edellytyksin takautuvasti jo lääkärinlausunnon allekirjoituspäivämäärän jälkeen tehdyistä lääkeostoista. Takautuvaa erityiskorvausta voidaan kuitenkin maksaa enintään 3 kuukauden hoitoaikaa vastaavasta valmistemäärästä. Korvausta on haettava 6 kuukauden kuluessa lääkkeen ostopäivästä. Edellä kerrottu koskee myös kliinisten ravintovalmisteiden korvaamista. Ennen korvauspäätöksen saamista tehdyistä lääkeostoista (kun B-lausunto on Kelassa käsittelyssä) kannattaa säilyttää apteekin kassakuitit ja kliinisistä ravintovalmisteista myös ns. laskelma Kelaa varten.

Lääkekustannuksissa (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravinto-valmisteet), jotka asiakas itse joutuu maksamaan, on kalenterivuodessa potilaskohtainen yläraja, **vuosiomavastuu** (ns. lääkekatto), joka on **577,66 € vuonna 2020**. Lääkekaton ylittymisen jälkeen maksettava lisäkorvaus on 100 % 2,50 € lääkekohtaisen omavastuun ylittävältä osalta. Lääkekaton ulkopuolelle jäävät sellaiset lääkkeet, joille ei ole vahvistettu hintaa, samoin ilman lääkärin määräystä ostetut lääkkeet.

Kela pystyy seuraamaan apteekista sairausvakuutuskortin kanssa ostettujen lääkkeiden kustannuksia. Vuotuisen omavastuusuuden ylittyessä Kela lähettää asiakkaalle kirjeen, jossa on mukana erillinen lomake apteekkia varten. Suurista lääkekustannuksista maksettavan lisäkorvauksen voi saada suoraan apteekista. Kun vuotuinen omavastuu on täytynyt, asiakas saa lisäkorvauksen apteekissa esittämällä jokaisen reseptilääkeoston yhteydessä Kela-kortin ja Kelan lähettämän ilmoituksen.

Jos lisäkorvausta ei ole saatu suorakorvauksena apteekin kautta, lisäkorvausta on haettava Kelasta 6 kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus

lisäkorvaukseen on syntynyt. Suositamme edelleen varmuuden vuoksi säilyttämään kaikki lääkekuitit.

Syöpäsairauksien lääkekorvaukset

Osa syöpäsairaana lapsen lääkkeitä on erityiskorvattavia, osa peruskorvattavia. Varsinaiset syövän hoitoon käytettävät lääkkeet kuuluvat yleensä ylempään erityiskorvausryhmän (100 %) mukaan korvattaviin lääkkeisiin. Sairausryhmän korvausnumerot ovat 115, 116, 117, 128 ja 130 ja erityiskorvausoikeus myönnetään hoitosuunnitelman edellyttämäksi määräajaksi. Ylempässä erityiskorvausryhmässä lääkekohtainen omavastuu on siis nykyään 4,50 €.

Asiakas voi hakea kokonaan maksamistaan ostoista korvausta Kelasta korvaushakemuslomakkeella [SV 178](#). Korvausta on haettava kuuden kuukauden kuluessa valmisteiden ostamisesta.

Valmisteet, joista asiakas voi saada korvauksen jälkikäteen Kelasta voivat olla esimerkiksi:

1. Lääkemääräyksellä asiakkaan sairauden hoitoon toimitetut apteekin valmistamat vitamiini- ja hivenainevalmisteet, esim. foolihappo.
2. Rajoitetusti peruskorvattavat lääkevalmisteet, jotka asiakas on ostanut ennen korvausoikeuden myöntämistä.
3. Erityiskorvattavat lääkevalmisteet sekä kliiniset ravintovalmisteet, jotka asiakas on ostanut ennen korvausoikeuden myöntämistä.
4. Erityislupavalmisteet, joiden korvattavuus on vahvistettu takautuvasti.

Korvauksen hakemista varten on apteekista pyydettävä korvausjärjestelmän piiriin kuuluvista valmisteista aina apteekin tulostama 'Kelan hyväksymä laskelma lääkeostoista', johon liitetään kassakuitti. Atk-laskelmaan leimataan lääkkeen toimituspäivä.

Vuosikaton ulkopuolelle jäävät ilman lääkärin määräystä ostettujen lääkkeiden kustannukset ja myös sellaiset lääkärin määräämät lääkkeet, joille ei ole vahvistettua vähittäismyyntihintaa. Leukemian hoidossa käytetty Merkaptopurin® on tällainen lääke: sillä on ollut lääkkeiden hintalautakunnan vahvistama määräaikainen hintapäätös, joka joudutaan (jonkun yksittäisen potilaan toimesta) hakemaan määräajan päätyttyä aina uudelleen. Kun vähittäishintapäätös on saatu uudelleen, Merkaptopurin® kartuttaa jälleen kaikkien sitä käyttävien potilaiden vuosikattoa.

YKSITYISLÄÄKÄRIN PALKKIOT SEKÄ YKSITYISLÄÄKÄRIN MÄÄRÄÄMÄ TUTKIMUS JA HOITO

Kela korvaa osan yksityislääkärin palkkiosta ja myös yksityislääkärin sairausvakuutusta varten antaman lääkärinlausunnon kustannuksista. Korvaus on vahvistetun taksan mukainen määrä. Kaikki vahvistetut taksat ovat internetissä <https://www.kela.fi/taksat>.

Samoin korvataan sairausvakuutuksen kautta yksityislääkärin määräämän tutkimuksen ja hoidon kustannukset vahvistetun taksan mukaan. Moni yksityinen lääkäriasema on tehnyt suorakorvaussopimuksen Kelan kanssa. Tällöin asiakas maksaa laitokselle vain omavastuuosuuden ja laitos hakee korvauksen Kelalta. Kun korvaus on maksettu, tulee asiakkaalle siitä tieto kirjeitse. Uudistuksen jälkeen asiakkaiden on helpompi vertailla yksityisistä terveydenhuoltopalveluista perittäviä hintoja.

HAMMASLÄÄKÄRIN JA SUUHYGIENISTIN PALKKIOIDEN KORVAUSTAKSAT

Myös yksityishammaslääkärin palkkiot korvataan vahvistetun taksan mukaan. Kela arvio vahvistettujen korvaustaksojen perusteella yksityisen hammashoidon korvausosuudeksi noin 15,1 %. Hammaslääkärin- ja suuhygienistin palkkiotaksat löytyvät internetistä osoitteesta <https://www.kela.fi/taksat>.

Kunnallisen hammashoidon maksuista Kela ei maksa korvausta.

KUNTOUTUS

Lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisvastuusta säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 29 §:n 1 momentissa. Lain mukaan julkisen terveydenhuollon on järjestettävä potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkitönnällinen kuntoutus, ellei järjestäminen ole Kansaneläkelaitoksen tehtävänä ns. vaativana lääkitönnällisenä kuntoutuksena. Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta koskeva lainsäädäntö muuttui 1.1.2016, jolloin tuli voimaan Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta (145/2015). Epäselvissä tapauksissa lääkitönnällisen kuntoutuksen järjestämisvastuu on terveydenhuollolla. Kela voi vaativan lääkitönnällisen kuntoutuksen lisäksi järjestää nuorten ammatillista kuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta.

Lääkitönnälliseen kuntoutukseen kuuluvasta apuvälinehuollosta vastaa pääsääntöisesti terveydenhuolto. Apuvälineen hankkimisen tai sovittamisen vuoksi tehdyt matkat ovat sairastvakuutuslain mukaan korvattavia.

Kelan järjestämä kuntoutus voidaan toteuttaa kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain uusitun (145/2015) 9 §:n mukaisesti vaativana lääkitönnällinen kuntoutuksena tai 12 §:n harkinnanvaraisena kuntoutuksena. Kela voi järjestää vaativaa lääkitönnällistä kuntoutusta lapselle, jolla on sairauteen tai vammaan liittyvä suoriutumisen- ja osallistumisrajoite, joka aiheuttaa lapselle huomattavia vaikeuksia osallistumisessa ja suoriutumisessa kotona, päiväkodissa tai koulussa. Kuntoutussuunnitelma laaditaan aina julkisessa terveydenhuollossa yhdessä lapsen ja tämän vanhempien kanssa.

Kelan järjestämää vaativaa lääkitönnällistä kuntoutusta ja kuntoutuskursseja haetaan toimittamalla julkisessa terveydenhuollossa laadittu kuntoutussuunnitelma (yleensä B-lausunto) ja kuntoutushakemus (Kelan lomake [KU 104](#)) Kelaan. Kela järjestää kuntoutuskursseja myös harkinnanvaraisena kuntoutuksena. Näille haettaessa käytetään harkinnanvaraisen kuntoutuksen hakemuslomaketta (Kelan lomake [KU 132](#)).

Syöpää sairastavan lapsen tai syöpähoidosta toipuvan lapsen tavallisimpia kuntoutuspalveluita ovat fysioterapia ja aktiivihoidon jälkeen usein toimintaterapia, apuvälineiden hankinta sekä kuntoutusohjaus ja sopeutumisvalmennuskurssitoiminta.

Syöpää sairastaville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen järjestetään sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskursseja. Kurssien rahoittajina toimivat yleensä Kela, terveydenhuolto tai Veikkaus Oy (tarkemmin Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus - STEA). Järjestäjänä toimivat mm. [Sylva ry](#), paikalliset syöpäyhdistykset ja yliopisto- tai keskussairaalat. Osa kursseista on suunnattu myös perusvammainen saajille, jolloin kyseessä on ns. harkinnanvarainen kuntoutus, jonne haetaan Kelan lomakkeella KU 132. Veikkaus Oy:n tukemille kursseille haetaan yleensä kurssin järjestävän tahon omalla lomakkeella

Tietoa kursseista ja hakuohjeita saa em. järjestöiltä ja hoitavasta sairaalasta. Kurssit ovat perheille yleensä maksuttomia ja Kela voi maksaa vanhemmille matkakorvausta ja ansionmenetykskorvausta. Sopeutumisvalmennuskursseille tehdyt matka korvataan Kelan ohjeen mukaan vain silloin, kun kurssille on hakeuduttu lääkärin suosituksen perusteella. Kurssille hakemista harkitsevan perheen pitää siis muistaa mainita suunnitelmistaan hoitavalle lääkärille ja pyytää tältä hyvissä ajoin ennakoon kirjallinen suositus kurssille.

Vanhemmille maksetaan ansionmenetykskorvauksena **kuntoutusrahaa sopeutumisvalmennusperhekurssien ajalta**. Kuntoutusrahan voi tässä tapauksessa saada, vaikka olisi vuosilomalla kurssin aikana.

Yliopisto- ja keskussairaaloissa toimii pitkäaikaisesti sairaiden **lasten kuntoutusohjaajia**. Kuntoutusohjaajien perheille maksuttomat palvelut ovat myös syöpää sairastavien lasten ja heidän perheidensä käytettävissä. Kysy kuntoutusohjaajasta oman sairaalasi syöpätyöryhmältä tai hoitavalta lääkäriltä.

TERVEYDENHUOLLON MAKSUT JA MAKSUKATTO

Julkisen terveydenhuollon maksuja ei korvata Kelasta. Maksukattoasiat ym. selvitetään yleensä siinä terveydenhuollon yksikössä, jossa potilas on hoidossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja ei ole muutettu 2020 (ks. liite 1).

Tietyille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittäville maksuille on säädetty **maksukatto**, joka on **683 € kalenterivuodessa** vuonna 2020. Terveydenhuollon maksukattoon voidaan laskea mukaan toisen vanhemman ja perheen kaikkien alle 18-vuotiaiden lasten julkisen terveydenhuollon asiakasmaksut. Maksettuaan 683 € asiakas saa terveydenhuollon yksiköstä vapaakortin, jonka esittämällä julkisen terveydenhuollon palvelut (ja myös lyhytaikainen sosiaalihuollon laitoshoido) ovat tietyin rajoituksin maksuttomia kuluvan kalenterivuoden loppuun. Maksukattojärjestelmässä voidaan ottaa huomioon kaikissa Suomen julkisen terveydenhuollon yksiköissä annetusta hoidosta perityt maksut, ei kuitenkaan kotisairaanhoidon maksuja eikä julkisen hammashoidon maksuja terveyskeskuksessa. Vapaakortit perheelle myöntää se terveydenhuollon yksikkö, jossa potilas oli hoidossa katon täyttyessä.

Alle 18-vuotiailla potilailla on lisäksi tavallaan "osavuosikatto", koska heiltä peritään vuodeosastohoidossa hoitopäivämaksua vain seitsemältä hoitopäivältä kalenterivuodessa. Lisäksi ns. sarjahoito poliklinikoilla on alle 18-vuotiaille maksutonta.

Tietosuoja- ym. syistä terveydenhuolto ei pysty seuraamaan potilaan ja tämän perheen maksujen karttumista, vaan maksukatonta valvonta on potilaan (ja lasten kyseessä ollen heidän huoltajiensa) vastuulla. Potilaalla on oikeus saada liikaa suoritettuja maksut takaisin. Vaatimus liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta on tehtävä seuraavan kalenterivuoden aikana.

POTILASASIAMIES TERVEYDENHUOLLOSSA

Kaikissa julkisissa ja yksityisissä terveydenhuollon yksiköissä on potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 11 §:n mukaan oltava potilasasiamies, jonka tehtävänä on:

1. neuvoa potilasta (perhettä) potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa,
2. avustaa potilasta muistutuksen tai kantelun tekemisessä, jos potilas on tyytymätön terveydenhuollossa saamaansa hoitoon tai kohteluun
3. avustaa potilasta tarvittaessa potilasvahinkolain (585/1986) mukaisen potilasvahinkoilmoituksen tekemisessä sekä myös muussa potilaan oikeuksiin liittyvässä asiointissa muiden viranomaistahojen kanssa sekä
4. tiedottaa potilaan oikeuksista ja toimia niiden edistämiseksi.

Potilasasiamiehen yhteystiedot tulisi löytyä jokaisesta terveydenhuollon yksiköstä. Usein tieto ilmoitetaan myös yksikköjen nettisivuilla kohdassa "potilaan oikeudet" tai vastaavaa. Potilasasiamiehen palvelut ovat luottamuksellisia ja maksuttomia.

JÄRJESTÖJEN ANTAMA TALOUDELLINEN JA MUU TUKI

Potilasjärjestöjen toiminnalla on syöpäsairauksien hoidossa merkittävä osuus myös taloudellisen tuen antajina, vaikka toiminnan päätavoitteet ovat laajemmalla syövän tutkimuksen, ennaltaehkäisyn, tiedotuksen, opastuksen ja koulutustoiminnan alueilla. Toiminta on organisoitu alueellisten syöpäyhdistysten kautta. Ota selvää alueesi syöpäyhdistyksen toiminnasta ja hanki yhdistyksen yhteystiedot ja mahdollinen esite taloudellisesta tuesta.

Syöpäyhdistysten yhteydessä toimii lapsipotilaiden vanhempien perustamia kerhoja. Tietoja kerhojen toiminnasta sekä yhteystiedot saa paikalliselta Syöpäyhdistykseltä tai Sylva ry:stä.

Lapsipotilaat saavat syöpäyhdistykseltä **alkuavustuksen**. Lisäksi saatetaan yhdistyksestä riippuen maksaa syöpäsairauden hoidosta aiheutuvasta sairaalahoidosta hoitopäiväkorvaus sairaalapäiviltä. Lapsiperheet saavat nämä korvaukset yleensä hoidon alusta alkaen liittyessään yhdistyksen jäseniksi.

Myös lapsipotilaiden käyntimaksut sairaalan poliklinikalla, hoitopäivämaksut 7 vrk:n omavastuukaton täyttymiseen saakka sekä sairausvakuutuslain mukaiset matkakustannusten omavastuuosuudet saatetaan korvata, samoin pysäköintimaksuja sairaala-alueella, joita Kela ei korvaa.

Lisäksi syöpäyhdistysten varoista voidaan **harkinnanvaraisesti** korvata niitä sairaudesta aiheutuvia kustannuksia, joita muutoin ei yhteiskunnan varoin voida korvata. Myös säätiöiden (esim. Syöpäsäätiön Lasten Syöpäraho) avustuksista voi yhdistyksiltä kysyä. Yleisohjeena siis on, että kannattaa ottaa yhteyttä syöpäyhdistykseen, jos lapsen syövän hoidosta aiheutuu jostain syystä perheelle kohtuutonta taloudellista raskautta ja hyvän ja inhimillisen hoidon järjestelyt tämän vuoksi uhkaavat vaarantua. Monia em. avustuksia haettaessa yhdistykset yleensä edellyttävät sairaalan sosiaalityöntekijän lausuntoa hakemuksen liitteeksi.

Vertaistuki ja lastenhoitoapu

Tutkimusten mukaan pitkäaikaissairaiden lasten vanhemmat ovat kokeneet merkittävimmäksi tuen lähteekseen toiset samassa tilanteessa olevat tai aikaisemmin vastaavan tilanteen kokeneet perheet sekä muun "epävirallisen" vertaistuen. Tämä näkökulma onkin potilasjärjestöjen toiminnassa tärkeää.

Sylva ry on kouluttanut valtakunnallisesti nuoria lasten syöpää sairastaneita henkilöitä toimimaan tukihenkilöinä toisille nuorille. Tietoa tukihenkilöistä saa syöpäyhdistykseltä tai Sylvasta.

Jotkut syöpäyhdistykset järjestävät myös lastenhoitopalvelua syöpää sairastavien lasten perheille. Yhdistyksen palkkaama hoitaja voi esim. tulla hoitamaan perheen lapsia niin että isä ja äiti pääsevät lenkille, harrastuksen pariin tms.

Valtakunnallisena syöpää sairastavien lasten yhdistyksenä toimii Sylva ry, joka ajaa jäsenistönsä etuja ja tarjoaa muun muassa alan kuntoutus- ja tukipalveluja.

SOSIAALITOIMEN PALVELUT

PALVELUSUUNNITELMA

Kunnan sosiaalitoimessa tulee pääsääntöisesti laatia pitkäaikaisesti tai vaikeasti sairaalle lapselle palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jonka tarkoituksena on sovittaa erilaiset tukitoimet yhteen sekä ehkäistä väliinputoamiset ja päällekkäisyydet. Tästä on määräys mm. sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeuksia koskevassa laissa (812/2000).

SOSIAALIASIAMIES

Sosiaalihuollon asiakaslaissa säädetään myös sosiaaliasiamiehestä, jonka puoleen asiakas tai perhe voi kääntyä, jos on tyytymätön saamaansa palvelun tai kohteluun sosiaalihuollon yksiköissä. Sosiaaliasiamiehen tehtävänä on myös mm. tiedottaa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista. Sosiaaliasiamiehen yhteystiedot on saatavissa kotikunnan sosiaalitoimistosta tai internetsivuilta.

VAMMAISPALVELULAKI

Vammaispalveluissa ei ole varallisuusharkintaa.

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla.

VAMMAISPALVELULAIN MUKAISET KULJETUSPALVELUT

Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien myöntämisessä edellytetään, että vammasta tai sairaudesta aiheutuva haitta on pitkäaikainen. Monissa kunnissa sovellosohje on että haitan tai rajoitusten tulee kestää vähintään yhden vuoden ajan. Edellytykset myöntämiselle pitäisi kuitenkin arvioida yksilöllisesti, koska ”pitkäaikaisuuden” ehdottomia aikarajoja on vaikea asettaa. Jotkut vaikeat sairaudet tai tilat voivat kehittyä niin nopeasti, että tarvetta palveluihin tai tukitoimiin ei lyhyen ajanjakson jälkeen enää ole. Kuljetuspalvelua voivat saada vaikeavammaiset henkilöt, joilla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja jotka eivät vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukko-liikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Kuljetuspalvelujen tarve voi olla myös määräaikainen.

Kuljetuspalvelua tarvitsevalle on turvattava vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa asuinkunnan tai lähikuntien alueella. Matkat asianomainen voi käyttää oman harkinnan mukaan asiointi- ja virkistys-matkoihin, ei kuitenkaan terveydenhuollon matkoihin. Omavastuuna peritään yleensä julkisen liikenteen taksan suuruinen maksu. Kuljetuspalvelun vireille saattamiseksi tarvitaan hakemus ja lääkärinlausunto. Hakemus toimitetaan oman kunnan sosiaalitoimistoon.

Saattajapalvelua voivat saada vaikeavammaiset henkilöt, jotka tarvitsevat apua liikkumisessa. Saattajapalvelua hoidetaan osana alueellista kotipalvelua.

VAMMAISPALVELULAIN MUKAISET ASUNNONMUUTOSTYÖT

Vammaispalvelulain mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta näitä välttämättä tarvitsee suoriutuakseen tavanomaisista toiminnoista.

Korvattavia muutostöitä ovat esim. ovien leventäminen, luiskien rakentaminen,

kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen ja valaistukseen liittyvät muutostyöt.

Muutostöiden tarvetta selvitetään yhteistyössä terveydenhuollon ja sosiaalitoimen henkilökunnan kanssa. Muutostöiden kustannuksia anotaan ennakkoon oman asuinkunnan sosiaalitoimistosta.

Vaikeavammaisena pidetään näiden tukitoimien osalta henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai pitkäaikaissairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.

VAMMAISPALVELULAKI JA AUTO

Vammaispalvelulain mukaisesti voidaan myöntää 1) avustus auton hankintaan, 2) vamman vaatimat auton välttämättömät muutostyöt ja 3) tukea auton käyttöä helpottavien laitteiden hankintaan. Näitä haetaan kotikunnan sosiaalitoimistosta, kuten muitakin vammaispalveluetauksia.

Muuten autoasioissa katso kohta "Verotus".

HENKILÖKOHTAINEN APU

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettuun lakia (380/1987) muutettiin 1.9.2009 alkaen. Muutoksen keskeisin osa koskee vaikeavammaisille henkilöille järjestettävää henkilökohtaista apua. Lain 8 §:ään on lisätty säännökset vaikeavammaisille henkilöille järjestettävästä henkilökohtaisesta avusta tarkemmin määritellyissä pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden tilanteissa. Lakimuutoksen myötä vaikeavammaisille henkilöille on tullut ns. subjektiivinen oikeus henkilökohtaiseen apuun, ts. kunta ei voi evätä palvelua määrärahan puutteen vuoksi, jos laissa mainitut edellytykset sen saamiselle täyttyvät. Tarkemmin on säädetty myös palvelutarpeen selvittämisestä, palvelusuunnitelman laatimisesta ja hakemusten viivytyksettömästä käsittelystä.

Henkilökohtaiseen apuun kuuluu vaikeavammaisen henkilön välttämätön avustaminen päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin.

LAPSIPERHEIDEN KOTIPALVELU

Sosiaalihuoltolain uudistuksessa 1.4.2015 vahvistettiin lapsiperheiden oikeus kotipalveluun. Palvelua voivat saada perheet, joilla on tarvetta tilapäiseen lastenhoitoapuun ja/tai välttämättömään kodinhoitoapuun. Avuntarpeen syynä voi olla esim. aikuisen tai lapsen sairastuminen tai vammautuminen, väsymys tai uupumus perheessä tai muu perheen erityistilanne. Apua annetaan normaalina sosiaalihuollon palveluna ilman että edellytetään lastensuojelun asiakkuutta.

Kunta voi järjestää kotipalvelua omien kodinhoitajiensa kautta tai vaihtoehtoisesti myöntämällä perheelle palveluseteleitä, joilla perhe voi ostaa kotipalvelua yksityisiltä yrityksiltä. Palvelusetelillä maksettu palvelu ei oikeuta kotitalousvähennykseen. Kotipalvelua voi kysyä oman kunnan kotipalveluohjaajilta. Palvelun myöntäminen edellyttää palvelutarpeen arvioimista ja palvelusuunnitelman tekemistä.

OMAISHOIDON TUKI

Kunta voi maksaa vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan lapsen hoitajalle omaishoidon tukea. Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan tulee

huolehtia määrärahojensa puitteissa. Lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka sisältää hoidettavalle annettavat tarvittavat palvelut sekä omaishoitajalle annettavan hoitopalkkion, vapaan ja omaishoitoa tukevat palvelut.

Omaishoidon tuen saaminen edellyttää, että kunta ja hoitaja tekevät hoidosta sopimuksen, johon liittyy hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoitajana voi toimia muukin hoidettavalle läheinen henkilö kuin hoidettavan omainen. Omaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion vähimmäismäärä on 408,09 euroa kuukaudessa vuonna 2020. Jos hoitaja on estynyt tekemästä ansiotyötä hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana, hoitopalkkio on vähintään 816,18 euroa kuukaudessa. Edellytyksenä tällöin kuitenkin on, ettei hoitajalla ole vastaavalta ajalta oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen erityishoitorahaan tai vuorotteluvapaalain mukaiseen vuorottelukorvaukseen. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa. Kunta voi harkintansa mukaan maksaa myös laissa mainittuja minimejä suurempiakin hoitopalkkioita.

Kunnan kanssa sopimuksen tehneelle hoitajalle kertyy työstään työeläketurvaa edellyttäen, ettei hän ole jo eläkkeellä. Kunta huolehtii myös omaishoitajan tapaturmavakuutuksesta. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritellään hoidettavalle annettavien palvelujen lisäksi myös hoitajalle suunnatut omaishoitoa tukevat palvelut. Omaishoitajalla on lain mukaan oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta kotinsa ulkopuolella käyttäen sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Kunta huolehtii hoidon järjestämisestä lakisääteisen vapaan ajaksi. Omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikainen sijaishoito on voitu 1.8.2011 alkaen järjestää omaishoidon tuesta annetun lain 4 a §:n perusteella toimeksiantosopimuksella, jonka kunta tekee sijaishoitajan kanssa. Kunta päättää sijaishoidon hoitopalkkioiden suuruuden.

Omaishoidon tuki ei ole tulosidonnainen: perheen varallisuudella ei saa olla vaikutusta myöntöpäätökseen, vaan ratkaisu perustuu asiakkaan hoidon tarpeeseen. Omaishoidon tuki ei lähtökohtaisesti ole luonteeltaan sosiaaliavustus, vaan hoitomuoto. Sosiaalipalveluna omaishoidon tuki on osa kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuutta. Sosiaalipalveluluonteensa vuoksi omaishoidon tuki ei ole este Kelan maksaman alle 16-vuotiaan vammaistuen saamiselle eikä myöskään vammaistuen saaminen saa olla este omaishoidon tuelle.

Omaishoidon tukea haetaan yleensä kunnan kotipalvelusta. Kunnilla on käytössä tähän omia hakulomakkeita. Yleensä kunnan kotipalvelun työntekijät tekevät kotikäynnin, kun asiakkaan oikeutta omaishoidon tukeen selvitetään. Erillistä lääkärinlausuntoa, esim. B tai C, omaishoidon tuen hakemiseen ei tarvita – aiemmasta esim. Kelan etuuksia varten laaditusta lausunnosta voi liittää kopion hakemukseen.

TOIMEENTULOTUKI

Perustoimentulotuki haetaan Kelasta

Toimeentulotuki on henkilön tai perheen viimesijainen taloudellinen tuki, joka kattaa elämän perusmenoja.

Toimeentulotuki on tarkoitettu lyhytaikaiseksi etuudeksi, ja sen tarkoitus on auttaa tilapäisten vaikeuksien yli, ehkäistä sellaisten syntymistä ja edistää itsenäistä selviytymistä.

Toimeentulotuki muodostuu kolmesta osasta:

1. perustoimeentulotuesta (haetaan Kelasta),
2. täydentävästä toimeentulotuesta (haetaan kotikunnasta) ja

3.ehkäisevästä toimeentulotuesta (haetaan kotikunnasta).

Perustoimeentulotukea voi saada henkilö tai perhe, jonka tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin.

Tammikuun alusta 2017 perustoimeentulotukea haetaan Kelasta verkossa osoitteessa <https://www.kela.fi/asiointi>. Myös liitteet voi toimittaa Kelaan verkossa. Liitteeksi riittää esim. selkeä kännykällä otettu kuva. Vaihtoehtoisesti tukea voi hakea paperilomakkeella. Lomakkeita saa Kelan toimistoista ja niitä voi tulostaa myös sivulta <https://www.kela.fi/lomakkeet>.

Kelan palvelunumerossa 020692207 vastataan toimeentulotukeen liittyviin kysymyksiin.

Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki haetaan kotikunnasta

Jos asiakkaalla tai perheellä on erityisiä menoja, joita perustoimeentulotuki ei kata, kotikunnan sosiaalitoimisto voi harkintansa mukaan myöntää täydentävää toimeentulotukea tai ehkäisevää toimeentulotukea.

VEROTUS

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennyksen voi saada, jos verovelvollisen maksukyky on hänen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioiden alentunut jonkin poikkeuksellisen tapahtuman vuoksi. Näitä ovat esimerkiksi elatusvelvollisuus, työttömyys ja sairaus.

Jos veronmaksukyvyyn alentumisvähennyistä vaaditaan pelkästään sairauskulujen perusteella, omien ja perheenjäsenten yhteenlaskettujen sairauskulujen on oltava vähintään 700 euroa, ja niiden on oltava samalla vähintään 10 % verovelvollisen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärästä. Vähennys on harkinnanvarainen, vaikka nämä edellytykset täyttyisivätkin. Harkintaan vaikuttavat omat sekä puolison tulot ja varat. Vähennys on enintään 1 400 euroa. Vähennysvaatimus on perusteltava, mutta mahdolliset menotositteet tulee nykyisin säilyttää itse. Lisätietoja verottajalta osoitteesta www.vero.fi ja Veronmaksajain keskusliitosta osoitteesta www.veronmaksajat.fi.

Autoveron palautus invalideille

Autoverolain 50 ja 51 pykälä, joissa säädetään autoveron palautuksesta tai huojennuksesta invaliditeetin tai vammaisuuden perusteella, muutettiin vuonna 2016. Lakimuutokset tulivat voimaan 1.1.2017. Asiasta päättävä viranomainen on Verohallinto. Autoveron palautuksesta löytyy tarkemmin tietoa Verohallinnon Internet-sivuilta osoitteesta:

https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/auto/autoverotus/autoveronpalautus_invalideill/invalidille_myonnettava_veronpalautus/

Autoverolain 51 §:n perusteella invalidi voi saada joko kokonaan tai osittain autoveron takaisin omaan käyttöönsä tulevasta autosta, joka ensirekisteröidään Suomessa hänen omistukseensa. **Palautusta** on haettava kuuden kuukauden kuluessa auton rekisteröintipäivästä tai, jos auto on ostettu osamaksulla, siitä, kun invalidista on tullut auton yksinomistaja.

Päätöstä autoveron palauttamisesta voi hakea myös ennen kuin auto on rekisteröity invalidin nimiin. Sitä voi hakea myös jo ennen auton hankkimista, ja niin useimmat tekevätkin.

Vapaamuotoiseen hakemukseen on liitettävä seuraavat asiakirjat:

- Lääkärintodistus, mieluiten B-lääkärintodistuslomakkeella, jossa mahdollisimman tarkasti selvitetään liikuntahaitan tai invaliditeetin laatu ja toiminnan haitta. Hakijan haitta-astetta ei lääkärintodistuksessa tule arvioida.
- Jäljennös hakijan ajokortista tai kuljettajana toimivan henkilön ajokortista, jos hakija itse ei vammansa vuoksi voi ajaa autoa. Tässä tapauksessa tarvitaan myös selvitys siitä, että kuljettajaksi ilmoitetulla on käytännössä mahdollisuus toimia hakijan kuljettajana.
- Luotettava selvitys siitä, mihin tarkoituksiin ja kuinka usein hakija käyttää autoa. Jos hakemuksen perusteena on auton tarpeellisuus työn hoitamiseksi, on esitettävä alkuperäinen työnantajan todistus, josta ilmenevät työsuhteen alkamisaika ja sen jatkuvuus, työmatkan pituus, yleisten kulkuneuvojen käyttömahdollisuus ja auton tarve työmatkalla tai työn hoitamisessa.
- Itsenäisen ammatinharjoittajan, provisiopalkalla tai muun palkkion perusteella tai tilapäisissä työsuhteissa työskentelevän tai luottamustoimia hoitavan on lisäksi esitettävä luotettava selvitys ansiotuloistaan hakemusaikana ja veroviranomaisen selvitys hakijan ansiotuloista hakemuksen tekemistä edeltävänä vuonna.
- Oppilaitoksen antama selvitys opinnoista ja auton tarpeellisuudesta opiskelulle, jos hakija opiskelee ammattia varten.

Autoveron palautushakemusten lähetysosoite:

Verohallinto/ Autoverotus
 PL 1000
 10901 Hanko

Tiedusteluihin vastaa autoverotusneuvonta, p. 029 497 150.

Veronhuojennus

Autoverolain 50 §:n perusteella Verohallinto voi vammaisuuden perusteella erityisen painavista syistä palauttaa kohtuulliseksi katsomansa osan autoverosta. Tällainen **veronhuojennus** myönnetään erillisen harkinnan perusteella. Huojennushakemuksessa on mainittava, että se perustuu autoverolain 50 pykälään. Palautusta voi hakea myös ennen ajoneuvon hankkimista.

Huojennusta harkittaessa kiinnitetään erityistä huomiota hakijan tai hänen perheenjäsentensä liikkumista estävän tai sitä merkitsevästi rajoittavan vamman laatuun, ajoneuvon tarpeeseen sekä perheen taloudelliseen ja muuhun sosiaaliseen asemaan.

Veronhuojennusta haetaan kirjallisesti vapaamuotoisella hakemuksella. Hakemukseen on liitettävä samat asiakirjat kuin haettaessa veronpalautusta ja siinä on annettava arvio hankittavan auton hinnasta, jos palautusta haetaan ennen ajoneuvon hankkimista. Hakemukseen on lisäksi liitettävä selvitys hakijan ja hänen perheensä taloudellisesta asemasta. Selvitykseksi kelpaa todistus hakijan ja hänen perheenjäsentensä viimeksi toimitetusta verotuksesta tai hakijan asuinkunnan sosiaaliviranomaisten antama selvitys hakijan taloudellisesta asemasta.

Mikäli veronhuojennusta haetaan autosta, joka on jo hankittu, autoverotukselle on toimitettava lisäksi jäljennös rekisteriotteen teknisestä osasta sekä jäljennös auton kauppalaskusta. Veronhuojennuspäätös on maksuton, eikä siitä autoverolain mukaan ole valitusoikeutta. Kun autoveroa on palautettu hakijalle, tekee Verohallinto merkinnän autoveron palautuksesta ajoneuvoliikennerekisteriin.

Huojennushakemusten lähetysosoite:

Verohallinto/ Autoverotus
 PL 40

00052 Vero

Tiedusteluihin vastaa autoverotusneuvonta, p. 029 497 150.

Vapautus ajoneuvoveron perusverosta

Vapautus ajoneuvoveron perusveron osuudesta myönnetään henkilölle, jolle on vammaisuuden perusteella myönnetty autoverolain 50 tai 51 §:n mukainen veronhuojennus tai autoveron palautus tai tieliikennelain 28 b §:n tarkoittama vammaisen pysäköintilupa.

Erillistä hakemusta ei tarvita, mikäli henkilöllä on ajoneuvorekisterissä merkintä autoverolain 51 §:ssä tarkoitetusta autoveron palautuksesta tai 50 §:ssä tarkoitetusta veronhuojennuksesta.

[Vapautuksen ajoneuvoveron perusverosta](#) voi saada myös Traficomien tai poliisin myöntämän vammaispysäköintiluvan perusteella. Pysäköintilupaa ja vapautusta ajoneuvoveron perusverosta voi hakea samalla kertaa joko Traficomien sähköisessä palvelussa tai Ajovarman toimipisteissä.

Jos sähköistä asiointia ei voi käyttää eikä ole mahdollisuutta asioida Ajovarman toimipisteissä tai jos vammaispysäköintilupa on poliisin myöntämä, vapautusta ajoneuvoveron perusverosta voidaan hakea [Traficomille postitettavalla lomakkeella](#). Hakemukseen on liitettävä jäljennös pysäköintiluvasta. Vapautushakemus liitteineen postitetaan osoitteeseen: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom PL 320, 00059 TRAFICOM tai sähköpostitse kirjaamo@traficom.fi.

Vapautuksen hakemiseen ja myöntämisperusteisiin liittyviin kysymyksiin saa tietoa Traficomien ajoneuvoveroneuvonnasta puh. 029 534 5125.

Vammaisen henkilön pysäköintilupa

Vammaisen pysäköintilupaa haetaan 1.1.2016 lähtien Traficomien palveluntuottajan Ajovarman palvelupisteestä (www.ajovarma.fi). Pysäköintilupa postitetaan asiakkaalle kotiin.

Vammaisen pysäköintiluvan saantiperusteisiin ei ole tullut muutoksia. Lupa myönnetään hakijalle, jolla on luvan saannin edellytykset täyttävä haitta. Tällä tarkoitetaan:

- Sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvaa haittaa, joka estää henkilöä itsenäisesti kävelemästä ja joka kokonaisuudessaan tarkastellen kuuluu tapaturmavakuutuslain 18 a §:n perusteella vähintään haittaluokkaan 11.
- Näön tarkkuutta, joka on paremmassa silmässä enintään 0,1 tai joka on näkökykyä kokonaisuudessaan arvioiden vähintään tapaturmavakuutuslain 18 a §:n haittaluokan 17 mukainen.
- Lupa voidaan myöntää myös vaikeasti vammaisen henkilön kuljettamista varten, jos kuljetettavalla on säännöllinen ja usein toistuva kuljetustarve eikä hän selviydy kuljetuksen jälkeen ilman saattajaa.

Vammaisen pysäköintiluvan saamisen edellytysten täyttymisen arvioinnin tekee edelleen lääkäri. Pysäköintiluvan myöntämistä varten on käytössä erillinen lääkärinlausuntolomake lupien myöntämisen selkeyttämiseksi. Vuoden 2016 alusta myönnettävien pysäköintilupien kääntöpuolelle ei enää tule luvanhaltijan valokuvaa eikä allekirjoitusta.

Jos pysyvän vamman perusteella myönnetty pysäköintilupa on päättymässä, uusi lupa myönnetään aikaisemman pysäköintiluvan perusteella. Tällöin aikaisempi pysäköintilupa pitää esittää hakemuksen jättämisen yhteydessä. Muussa tapauksessa vaaditaan uusi lääkärinlausunto uuden pysäköintiluvan myöntämiseksi. Poliisin ennen 1.1.2016 myöntämät luvat ovat voimassa lupaan merkityn voimassaoloajan mukaisesti.

LASTENHOIDON TUET

Lastenhoidon tukien tarkoituksena on auttaa perheitä lasten hoidon järjestämisessä taloudellista tukea antamalla. Lastenhoidon tukena maksetaan kotihoidon tukea, yksityisen hoidon tukea ja joustavaa hoitorahaa ja osittaista hoitorahaa. Taloudellinen tuki on vaihtoehto kunnan järjestämälle varhaiskasvatukselle (aik. päivähoitolle). Kunta ratkaisee, onko kyseessä varhaiskasvatustilain (aik. päivähoitolain) mukainen taloudellisen tuen pois sulkeva hoito. Mikäli kyse on esim. kuntoutuksellisenä tai lastensuojelullisena toimenpiteenä järjestettävästä varhaiskasvatuksesta, voi taloudellisen tuen maksaminen olla mahdollista myös tältä ajalta. Lastenhoidon tukea on haettava 6 kuukauden kuluessa siitä, kun sitä halutaan saada. Ilman erityistä syytä tukea ei myönnetä pidemmältä ajalta takautuvasti.

Lastenhoidon tuet hoitovapaa-, kotihoidontuki-, yksityisen hoidon tuki- ja joustava hoitoraha / osittainen hoitoraha -järjestelmiseen yhdistyneenä kunnalliseen ja yksityiseen varhaiskasvatukseen (päivähoitoon) on varsin monimutkainen kokonaisuus. Lisätietoja saa Kelan internetsivuilta. Omalle perheelle parhaiten sopivasta tukijärjestelystä kannattaneet käydä neuvottelemassa paikan päällä Kelan toimistossa tai päivähoitoalueellisesta johdosta vastaavien työntekijöiden luona.

Vanhemmilla on valintaoikeus, joka tarkoittaa, että he voivat valita lapselleen kunnan järjestämän päivähoitopaikan tai taloudellista tukea. Valintaoikeus alkaa vanhempainrahakauden päättymistä seuraavana arkipäivänä ja päättyy heinäkuun viimeisenä päivänä sinä vuonna, jona lapsi siirtyy oppivelvollisena perusopetukseen.

Vanhempien valintaoikeus

Alle kouluikäisen lapsen vanhemmilla (tai muulla huoltajalla) on oikeus saada lapselleen kunnan järjestämää varhaiskasvatusta joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Kunnan järjestämän päivähoitoon vaihtoehtona perhe voi valita:

- Lasten kotihoidon tuen, jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi. Silloin oikeus tukeen on myös perheen muista alle kouluikäisistä lapsista jotka eivät ole kunnan järjestämässä päivähoitoon (poikkeuksena esiopetukseen osallistuminen vuotta ennen kouluun menoa). Tuki voidaan myöntää heti vanhempainrahan tai pidennetyn isyysrahakauden päätyttyä
- Yksityisen hoidon tuen, jos perheen alle kouluikäistä lasta hoitaa kunnan hyväksymä yksityisen hoidon tuottaja. Tukea maksetaan myös muista perheen alle kouluikäisistä lapsista, jotka hoidetaan samalla tavalla. Hoidon tuottaja voi olla yksityinen päiväkotitoimittaja tai perhepäivähoitaja tai perheeseen työsuhteessa oleva hoitaja. Yksityisen hoidon tuen hakee aina lapsen vanhempi
- Vaihtoehto: jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi, vanhemmat voivat vaihtoehtoisesti valita joko lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen. Jos perheelle myönnetään kotihoidon tuki esim. nuorimmasta alle 3-vuotiaasta lapsesta, perhe voi saada yksityisen hoidon tukea muista lapsista.

Jos lapsi on kunnan järjestämässä osa- tai kokoaikaisessa päivähoitoon, hänestä ei voi samalta ajalta saada lasten kotihoidon tukea eikä yksityisen hoidon tukea. Poikkeuksena tästä tukea voidaan kuitenkin maksaa, kun lapsi osallistuu osapäiväiseen kunnan järjestämään esiopetukseen tai aloittaa koulun ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Lasten kotihoidon tuki

Kotihoidon tuen hoitorahaa maksetaan yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 341,69 €/kk. Alle 3-vuotiaista sisaruksista maksetaan lisäksi kustakin 102,30 €/kk ja muista alle oppivelvollisuusikäisistä sisaruksista kustakin 65,73 €/kk. Tulosidonnaista hoitolisää maksetaan vain yhdestä lapsesta ja sen määrä on enintään 182,86 €/kk. Perheen kotikunta voi maksaa lasten kotihoidon tukeen lisäksi kuntalisää.

Tuen myöntämisen edellytys ei ole että toinen vanhemmista hoitaa itse lasta kotona. Perhe voi valita kotihoidon tuen, vaikka lasta hoitaisi esim. sukulainen tai yksityinen päivähoiton tuottaja. Hakuaika on 6 kk takautuvasti ([WH 1 nettilomake](#)).

Lasten kotihoidon tuki on veronalaista tuloa ja sitä verotetaan verolakien mukaan. Vaikka tuki on pienempi kuin palkka, ennakonpidätysprosentti ei välttämättä ole pienempi.

Yksityisen hoidon tuki

Yksityisen hoidon tuen hoitoraha on 173,95 €/lapsi/kk. Alennettu hoitoraha on 64,00 €/lapsi/kk. Hoitoraha määräytyy lapsen varhaiskasvatusoikeuden mukaisesti. Hoitolisä on tulosidonnainen ja enintään 146,29 €/lapsi/kk. Hoitoraha ja hoitolisä maksetaan jokaisesta tukeen oikeuttavasta lapsesta. Yksityisen hoidon tuki maksetaan päivähoiton tuottajalle, joka maksaa tuesta veron. Työsuhteisen hoitajan kohdalla tilanne on monimutkaisempi, koska työnantajana toimivalla perheellä on työnantajavelvollisuuksia (mm. sosiaaliturvamaksut). Yksityisen hoidon tuesta voidaan maksaa puolet, jos lapsi on osapäiväisessä kunnan järjestämässä esiopetuksessa vuotta ennen kouluun menoa tai jos lapsi aloittaa koulun 6-vuotiaana eli yhtä vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevasta lapsesta yksityisen hoidon tukea voidaan maksaa puolet ensimmäisen kouluvuoden aikana. Hakuaika on 6 kk takautuvasti (WH1 hakijan täyttämä, [WH 2 hoitopaikan täyttämä](#)). Perhe hakee tuen, vaikka se maksetaan hoidon tuottajalle.

Joustava hoitoraha

Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettava osittainen hoitoraha on korvattu joustavalla hoitorahalla. Joustavaa hoitorahaa maksetaan työ- tai virkasuhteessa oleville, yrittäjille, maatalousyrittäjille ja apurahan saajille. Molemmilla vanhemmilla tai huoltajilla on oikeus joustavaan hoitorahaan saman kalenterikuukauden ajalta, jos he eivät ole yhtä aikaa poissa työstä lapsen hoidon vuoksi.

Joustavaa hoitorahaa voidaan maksaa 243,58 €/kk, jos vanhemman työaika on keskimäärin enintään 22,5 tuntia tai enintään 60 % tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta (tarkoittaa noin 3 päivää viikossa tai noin 4,5 tuntia päivässä) ja 162,39 €/kk jos työaika on yli 22,5 – 30 tuntia tai enintään 80 % tavanomaisesta työajasta (tarkoittaa noin 4 päivää viikossa tai noin 6 tuntia päivässä). Etuus on verollinen. Hakuaika on 6 kk takautuvasti lomakkeella [WH 9](#).

Osittainen hoitoraha

Työsopimuslain (55/2001) mukaan pienten koululaisten vanhemmilla on mahdollisuus lyhentää työaikaansa palkkottomasti siihen saakka, kunnes perusopetuksessa olevan lapsen toinen lukuvuosi päättyy tai kunnes lapsen kolmas lukuvuosi päättyy, jos lapsi kuuluu pidentetyn oppivelvollisuuden piiriin. Tässä tilanteessa vanhemmat voivat hakea Kelasta osittaista hoitorahaa ansionmenetyksen korvaamiseksi.

Osittaista hoitorahaa ei siis enää makseta alle 3-vuotiaitten lasten vanhemmille, koska tuolloin on käytettävissä joustava hoitoraha.

Osittaisen hoitorahan myöntäminen edellyttää, että virka- tai työsuhteessa olevan taikka yrittäjänä tai maatalousyrittäjänä toimivan vanhemman tai muun huoltajan viikoittainen työaika on keskimäärin enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi. Osittainen hoitoraha on siten korvausta siitä ansionmenetyksestä, joka vanhemmalle aiheutuu lapsen hoidon vuoksi sovitusta lyhennyksestä työajasta.

Osittaiseen hoitorahaan on oikeus sellaisella vanhemmalla tai muulla huoltajalla, jonka lapsi osallistuu perusopetuksen ensimmäisen tai toisen vuoden opetukseen. Osittaisen hoitorahan

myöntäminen ei ole sidoksissa tiettyyn ikään, vaan sitä voi saada perusopetuksen ensimmäisen ja toisen lukuvuoden ajalta. Osittaista hoitorahaa myönnetään kaikille 1. ja 2. luokan oppilaille riippumatta siitä, minkä ikäisenä he ko. luokalla ovat tai käyvätkö luokkaa uudelleen. Lisäksi vanhemmalla tai muulla huoltajalla on oikeus osittaiseen hoitorahaan silloin, kun lapsi osallistuu oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuotena oppivelvollisena esiopetukseen. Tämä koskee siis niitä vanhempia, joiden lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin tai jos lapsi kuuluu ns. pidennetyyn oppivelvollisuuden piiriin eli oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aiemmin ja kestää 11 vuotta. Näillä lapsilla on oikeus saada esiopetusta myös oppivelvollisuuden alkamisvuonna. (Perusopetuslaki 26 a §).

Oikeus osittaiseen hoitorahaan alkaa 1.8. sinä vuonna, kun lapsi aloittaa oppivelvollisena peruskoulun tai osallistuu oppivelvollisena esiopetukseen oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuonna ja päättyy 31.7. sinä vuonna jolloin lapsi päättää perusopetuksen toisen lukuvuoden. Pidennetyyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten osalta osittaista hoitorahaa voidaan maksaa lisäksi vielä perusopetuksen 3. lukuvuoden ajan. Osittaiseen hoitorahaan on oikeus myös lukukausien väliin jääviltä koulujen loma-ajoilta. Osittaista hoitorahaa maksetaan vain yhdestä lapsesta kerrallaan, vaikka perheessä olisi useampi edellytykset täyttävä lapsi.

Molemmilla vanhemmilla tai muilla huoltajilla on oikeus saada osittaista hoitorahaa saman kalenterikuukauden aikana edellyttäen, että he eivät ole yhtäaikaaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi. Vanhemmat voivat esimerkiksi pitää osittaista hoitovapaata niin, että toinen vanhemmista lyhentää työaikaansa aamusta ja toinen iltapäivästä. Jos vanhemmat ovat eronneet, osittaista hoitorahaa voidaan maksaa myös sille vanhemmalle, jonka luona lapsi ei asu, jos osittaisen hoitorahan edellytykset muuten täyttyvät. Jos molempien eronneiden vanhempien viikoittainen työaika on enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi, voidaan osittaista hoitorahaa maksaa kummallekin vanhemmalle, vaikka he eivät asuisikaan yhdessä. Edellytyksenä on kuitenkin, että vanhemmat eivät ole yhtäaikaaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi.

Osittaista hoitorahaa voidaan maksaa samanaikaisesti kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kanssa. Kotihoidon tuen maksamisen ajalta edellytyksenä kuitenkin on, että hakijavanhempi ei itse hoida lasta saaden kotihoidon tukea. Sama hakija ei voi samanaikaisesti saada sekä joustavaa että osittaista hoitorahaa. Osittainen hoitoraha voidaan maksaa myös ajalta, jolta lapsi on kunnan järjestämässä päivähoitossa tai jolta maksetaan yksityisen hoidon tukea. Osittainen hoitoraha on 97,85 €/kk. Osittainen hoitoraha on veronalaista tuloa.

Hakuaika on 6 kk takautuvasti lomakkeella [WH 9](#). Osittainen hoitoraha huomioidaan tulona lastenhoidon tuen hoitolisässä.

Lastenhoidon tukeen vaikuttavat muutokset voi ilmoittaa verkossa.

Lapsiperheet voivat ilmoittaa Kelan asiointipalvelussa lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen muutoksista. Verkossa voi myös lakkauttaa kotihoidon tuen, yksityisen hoidon tuen ja osittaisen hoitorahan. Asiointipalvelussa voi tehdä osoitteenmuutoksen ja ilmoittaa muuttuneista olosuhteista. Palvelusta näkee myös aiemmin verkon kautta lähettämänsä tiedot.

Palvelu on osoitteessa <https://www.kela.fi/asiointi> ja sinne kirjaututaan omilla verkkopankkitunnuksilla. Verkossa voi lisäksi arvioida lastenhoidon tuen määriä uudella laskurilla, joka on osoitteesta <https://www.kela.fi/laskurit>. Laskurilla voi arvioida kotihoidon tuen määrää, jos saa samaan aikaan vanhempainpäivärahaa. Laskurilla voi myös laskea kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen hoitorahan ja hoitolisän määrän sekä kuntalisän määrän. Laskurit eivät vaadi kirjautumista.

VARHASKASVATUKSEN (KUNNALLISEN PÄIVÄHOIDON) ASIAKASMAKSUT

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki (1503/2016) tuli voimaan 1.3.2017. Laissa säädetään kunnan järjestämässä päiväkotij- ja perhepäivähoidossa perittävistä maksuista. Laki ei koske yksityisesti järjestettävää varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksesta perittävä asiakasmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella.

Varhaiskasvatuksesta perittävää maksua määritettäessä otetaan tuloina huomioon lapsen, hänen vanhemman tai muun huoltajan sekä näiden kanssa yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot.

Asiakasmaksulakia muutettiin 1.8.2018 alkaen siten, että pieni - ja keskituloisilta perittäviä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on 50 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin ei enää sovelleta sosiaali- ja terveydenhuollon säädöksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa laissa määritellyn mukaisesti varhaiskasvatuksesta perittävät asiakasmaksut joka toinen vuosi (indeksitarkistus). Seuraavan indeksitarkistuksen mukaan tulo rajoja sekä ylintä maksua muutetaan 1.8.2020 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut ilmoituksen tarkistuksista 29.11.2019.

Vuoden 2019 alusta perheen nuorimman lapsen maksu voi kokopäivähoidossa olla enimmillään 289 euroa ja 1.8.2020 alkaen 288 euroa. Alin perittävä maksu on 27 euroa. Ikäjärjestyksessä seuraavasta lapsesta perittävä maksu on enintään 50 prosenttia ensimmäisen lapsen maksusta eli 1.8.2020 alkaen enintään 144 euroa. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta eli enintään 58 euroa.

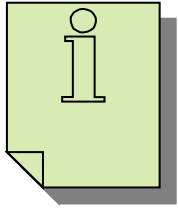
Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa keskimäärin enintään 20 tuntia viikossa, saa kuukausimaksu olla enintään 60 prosenttia kokoaikaisesta maksusta. Varhaiskasvatuksen kestäessä keskimäärin vähintään 35 tuntia viikoittain, voidaan kuukausimaksuna periä kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksu. Varhaiskasvatuksen kestäessä enemmän kuin 20 tuntia, mutta alle 35 tuntia viikoittain, kunnan tulee periä maksu, joka on suhteutettu varhaiskasvatusaikaan. Varhaiskasvatuksen maksua alentavana tekijänä on otettava huomioon myös perusopetuslain (628/1998) mukainen maksuton esiopetus.

Laskettaessa lapsen keskimääräistä viikoittaista aikaa varhaiskasvatuksessa, otetaan huomioon varhaiskasvatukseen varattu aika kalenterikuukauden ajalta.

Pääsääntöisesti maksu peritään myös tilapäisten poissaolojen ajalta. Kuitenkin, jos lapsi on sairautensa vuoksi päivähoidosta poissa päivähoidosta yli kymmenen päivää kalenterikuukauden aikana, maksuna peritään puolet kuukausimaksusta. Maksua ei peritä lainkaan, jos lapsi on sairautensa vuoksi poissa hoidosta koko kalenterikuukauden. Jos lapsi on muusta syystä poissa päivähoidosta koko kalenterikuukauden, peritään puolet kuukausimaksusta.

Tilapäisesti annettavan hoidon sekä leikki- ja kerhotoiminnan maksuista päättää kunta.

Katso varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista [Kuntaliiton tiedote 18.12.2019](#).

Lähteet / lisätietoja / palautetta:

www.kela.fi
www.finlex.fi
www.stm.fi

www.tulli.fi
www.ksshp.fi
www.kuh.fi
www.sylva.fi

Kelan tietosivuilla on tietoa sosiaaliturvasta ja myös lomakkeita
Valtion säädöstietopankissa on kaikki ajantasainen lainsäädäntö
Sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta löytyy paljon ohjeistusta mm.
sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä mm. asiakasmaksuista
Tullin sivuilla mm autoveroasiat ovat ajan tasalla
K-S sairaanhoitopiirin kotisivuilla on tietoa potilaalle ja omaisille
KYS:n kotisivuilla on potilasopas ja paljon muuta
Sylvan sivuilla on tietoa järjestötoiminnasta ja kuntoutuskursseista

Kuopion yliopistollisessa sairaalassa syöpää sairastavien lasten vs. sosiaalityöntekijä **Eerika Ylä-Monosen** tavoittaa numerosta: **044-7113580**.

Otan mielelläni vastaan palautetta / parannusehdotuksia tästä esitteestä esim.
sähköpostiosoitteeseen juhani.luotola@ksshp.fi

Liite 1.

<h2 style="margin: 0;">Julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuja 2020</h2> <ul style="list-style-type: none"> • kunnat, terveystieteiden keskuslaitokset ja muut sairaanhoitopiirit voivat päätöksistään riippuen periä myös alla mainittuja pienempiä maksuja 	
Terveystieteidenkeskuksen vastaanotto (maksut peritään yli 18-vuotiailta)	
- käyntimaksu	20,60
- vuosimaksu	41,20
- tk -päivystysmaksu	28,30
- 1.1.2017 alkaen K-S shp perii päivystyskäynnistä voimassaolevan poliklinikkamaksun suuruisen asiakasmaksun. Alle 18-vuotiailta ja sotaveteraaneilta maksua ei peritä	41,20
Sairaalan poliklinikkamaksu	41,20
Sarjahoito/käynti (ei peritä lapsilta)	11,40
Päiväkirurgia	135,10
- pitkäaikaissairaat lapset (K-S shp)	48,90
- lisäpäivä	48,90
Laitoshoidon hoitopäivämaksu	48,90
Päivä- ja yöhoidon maksu	22,50
Kuntoutushoidon maksu	16,90
Maksukatto (Otetaan huomioon toinen vanhempi ja kaikki huollossa olevat alle 18-vuotiaat lapset)	683
- laitoshoidon ylläpitomaksu maksukaton täyttymisen jälkeen (yli 18-vuotiailta)	22,50
Lääkärintodistus (enintään)	51,40
Sakkomaksu (ei peritä lapsilta)	50,80
Hammashoidon perusmaksu (ei peritä lapsilta) *hammashoidon maksut eivät kerrytä maksukattoa	13,10
Perusmaksu erikoishammaslääkärillä (ei peritä lapsilta) *hammashoidon maksut eivät kerrytä maksukattoa	19,20